

Сахошко Микола Миколайович

Кандидат сільськогосподарських наук

**Директор Сумської філії Українського
Інституту експертизи сортів рослин
Сумський обласний державний центр
експертизи сортів рослин**

Рік закінчення аспірантури – 2014 рік.

Рік захисту дисертації – 2015 рік.

Тема дисертації – «**Біоресурсний потенціал нематодостійких сортів картоплі та елементи їх насінництва**» (УДК 635. 21:631.527:631.526.32)

06.01.05 – селекція і насінництво

Науковий керівник – доктор сільськогосподарських наук, професор

Кожушко Неллі Семенівна,

Сумський національний аграрний університет,

професор кафедри селекції та насінництва

ім. М.Д. Гончарова

Офіційні опоненти: доктор сільськогосподарських наук, професор

Вировець В'ячеслав Гаврилович,

Дослідна станція луб'яних культур Інституту

сільського господарства Північного Сходу

НААН України, головний науковий співробітник

відділу селекції і насінництва конопель

кандидат сільськогосподарських наук,

старший науковий співробітник

Фурига Микола Миколайович,

Інститут картоплярства НААН України,

завідувач відділу селекції

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук за спеціальністю 06.01.05 – селекція і насінництво. – Сумський національний аграрний університет, Полтавська державна аграрна академія, Суми, 2015.

Викладено результати досліджень з питань визначення реалізації біоресурсного потенціалу продуктивності і якості сортів картоплі під впливом контрольованих факторів інтенсифікації вирощування, зберігання та використання за призначенням; дослідження ефективності удосконалених методів насінництва сортів за методами їх розмноження, прийомів підготовки садивного матеріалу, оптимізації строків і норм садіння. Проведено економічне обґрунтування ефективності вирощування нових сортів.

У результаті проведених досліджень представлено теоретичне узагальнення і запропоновано нове вирішення наукової проблеми стосовно створення нематодостійких сортів картоплі, перспективність їх для адаптивної селекції, збереження генетичного потенціалу продуктивності та якості при виробництві і використанні за призначенням продукції та удосконалення елементів насінництва окремих сортів з урахуванням їх біологічних особливостей.

Створено й занесено до Державного реєстру нематодостійкі сорти картоплі ранніх груп стиглості, з них столові – Аграрна, Фермерська; для переробки – Селянська, Слобожанка -2, Плюшка, Псельська. Проходять державне сортовипробування сорти Гончарівська та Смуглянка.

Уперше проаналізовано та систематизовано адаптивність реакції на різні екоградієнти формування врожайності та якості продукції нових сортів картоплі, виділені високопластичні форми як потенційне генетичне джерело окремих ознак одержання вихідного матеріалу для адаптивної селекції.

Визначено ефективність реалізації генетичного потенціалу продуктивності нематодостійких сортів під впливом контрольованих факторів інтенсифікації вирощування та зберігання; реалізації біоресурсного потенціалу якості сортів за використання екологічно чистої ранньої продукції для споживання та переробки.

Удосконалено методи і прийоми адаптивного насінництва, методики програмування норм садіння та прискороного розмноження нових і дефіцитних сортів.

Розроблено та адаптовано математичні моделі для прогнозування параметрів ознак і властивостей генотипів, ефективності селекційно-насінницьких прийомів створення нових сортів і збереження їх генетичного потенціалу в виробництві.

Ключові слова: картопля, селекція, сорти, нематодостійкість, адаптивність, біоресурсний потенціал, лімітуючі фактори, насінництво, математичне моделювання.

Sahoshko M.M. Bioresource potential of nematode-resistant potato varieties and elements of their seed farming. – Manuscript.

This is work for acquiring of academic degree of candidate of agricultural sciences, specialty 06.01.05-selection and seed farming. – Sumy National Agrarian University and Poltava State Agrarian Academy. – Sumy, 2015.

This is work gives theoretic generalization and offers new solution of scientific problem concerning creation of nematode-resistant potato varieties, their prospective for adaptive selection, saving genetic potential of productiveness and quality at manufacturing and intended use of products and improving elements of seed farming of certain varieties considering their biological properties.

Nematode-resistant potato varieties of early maturity groups were created and registered in State register, including table varieties – Ahrarna, Fermerska; for processing – Selianska, Slobozhanka-2, Pliushka, Pselska. Honcharivska and Smuhlianka varieties are undergoing state variety testing.

Adaptivity of response to various eco-gradients of crop yield formation and product quality of new potato varieties were analyzed and systemized for the first time, high-plasticity forms as potential genetic source of some signs of obtaining of outlet material for adaptive selection were marked out.

Effectiveness of realization of genetic potential of nematode-resistant potato varieties productiveness under the influence of controlled factors of growth and storage intensification; realization of bioresource potential of varieties quality and using of ecologically pure early products for use and processing.

Methods and skills of adaptive seed farming were improved, methods of programming of norms of bedding and accelerated reproduction of new and deficit varieties.

Mathematic models for forecasting of parameters of signs and properties of genotypes, effectiveness of selective-seed farming methods of creating new varieties and saving their genetic potential in production were developed and approbated.

Key words: potato, selection, varieties, nematode-resistance, adaptivity, bioresource potential, limiting factors, seed farming, mathematic modelling.